

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Тыва
Администрация муниципального района «Овьюрский кожуун»
Республики Тыва
МБОУ Дус-Датская СОШ Овьюрского кожууна

СОГЛАСОВАНО

Заместитель директора по УВР:

Седен-оол /Седен-оол С.В./

Протокол № _____ от

«31» августа 2023г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор:

Шарый-оол /Шарый-оол С.А./

Приказ № _____ от

«31» августа 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Литературлуг номчулга»
2 класс

Дус-Даг, 2023

Тайылбыр бижик

Тыва уругларны шын, кижизиг, эртем-билиглиг кижилер кылдыр ооредири – амгы уенин школаларыны эн-не кол сорулгаларынын бирээзи. Ужук-бижик номчуп билип эгелээринин эн-не кол дозу- эге класстар. 7-10 харлыынга чедир уругнун чугаа-домаанын ангы-ангы хевирлеринин (бижимел чугаа, номчулга, дыннап билири) сайзыраарынга таарымчалыг уези. Ынчангаш тыва литературлуг номчулга эге школага чугула эртемнернин бирээзи.

НОМЧУЛГА ПРОГРАММАЗЫНЫН КОЛ-КОЛ СОРУЛГАЛАРЫ, ХАРАКТЕРИСТИКАЗЫ

Номчулга кичээлдеринин кол сорулгазы — ыткыр (дынналдыр) номчурунун хевиринден эгелээш, ханы, медеделдиг иштинде номчурун чедип алыры.

Номчулганын шын, медеделдиг, аянныг номчуур шынарларынын болгаш дынналдыр база иштинде номчуур хевирлерин уругларга шингээтирерде, янзы-буру аргаларны ажыг-лап, ажылдарнын хевирлерин чоорту нарыыдадып тургаш, билиндирерин сумелеп турар.

Ооредилгенин бирги чылында сос номчурунун аргаларын шингээтирип, ангы-ангы сосстерни, сос каттыжышкыннарын домактар болу бээр кылдыр ун аайы-биле (интонация) кожуп, чугурту номчулгаже чоорту шилчиир.

Ийиги чылында угаан ажылыныц база бир чадазынче унуп, иштинде номчулганын чанчылдарын боттандырат.

Ушку чылында номчулганын темпизин элээн дурген шуудадыр. Номчулга уезинде уе камнаарынын чогулмачалыг аргаларын чеп ажыглаарын шингээтирер.

Дортку чылында номчулганын кол шынарларын (шын, чугурту, медеделдиг, аянныг) колдуунда шингээди апкан турар. Литературлуг шын адаашкын езугаар болгаш рольдар аайы-биле аянныг номчурунун чанчылдарын ап, номчулганыц чогуур темпизин шын сагып билген турар ужурлуг.

Эге школанын бугу-ле чадаларында башкы уругларны номчуп билир кылдыр ооредири-биле чергелештир уруглар боттары номчаан чогаалыныц утказын сайгарып, ында кол чуулду илередип, оон чогуур (улуг эвес) туннелдер кылып шыдаптарынче угланган ажылдарны база чорудар. Оон ангыда номчаан созуглелдерин кезектерге чарып, оларга тус-тузунда ат тыварынга, абзацтар дузазы-биле план тургузарынга, номчаан чуулунун утказын делгеренгей (долу) азы допчу кылдыр чугаалап оорениринге чанчыктырат.

Чечен чогаал эртеминге хамаарыштыр 3 — 4 класстарга дараазында бодуун билиглер-биле база таныштырып болур: автор дугайында кыска дыннадыглар, номчаан чогаалынынжанры, темазы, улустун аас чогаалынын бичии жанрлары — тывызыктар, улугер домактар, дурген-чугаалар, янзы-буру тывызыктыг бодалгалар дээш оон-даа оске.

Литературлуг номчулганы дамчыштыр чечен чогаалды уругларга ханы билиндирерде, оларныц хире-шаа-биле чогаадыкчы чоруунга ундезилеп, ону ооренип коруп тургаш, иштики сагыш-сеткилдин анаа хамаарылгалыг болурунундуржулгазынга даянырын база сумелеп турар.

Чечен чогаал кижинин угаан-медеделинге, сагыш-сеткилинге салдарлыг болганда, ол уран чуулдун нарын хевиринге хамааржыр.

Чечен чогаал номчуп, чечен омур-хевирлер-биле танышкан тудум, уругларнын

ниити сайзыралы, чувени угаап, медресе билири, сагыш-сеткилин бодалдары улам делгемчиир, ханылаар, байлакшыыр. Авторнун созуглелинге дууштур уругларныц аас-биле харыылары, чечен омур-хевирге хамаарыштыр билип алган бугу-ле ажыктыг чуулдери оларнын чечен чогаалды шингээдип ап турарынын херечизи болур.

Программада бердинген чижек тематикаларга хамаарыштыр номчуур ужурлуг чогаалдар иштинден уруглар торээн черинин, долгандыр турар хурээлелдин; эш-оор болгаш уе-чергелеринин, оларнын чуртталгазынын, оюн-тоглаазынын, ужуралдарынын; бойдус болгаш оон камгалалынын; тыва чоннунчаагай чанчылдарынын; торээн чуртунун тогузунден барымдааларнын дугайында билиглерни шингээдип алырлар. Бердинген программа 2-4-ку класстарнын уругларынга таарыштыр кылдынган.

"Литературлуг номчулга" программанын ооредилге планда туружу

Программа ёзугаар неделяда 2 шак. Бүдүн өөрөдилге чылында ниитизи-биле 68шак өөренир

Эге школанын чечен чогаал номчулгазынын программанын чуртталганын үнелелдерин чедип алырынын угланышкыннары:

- 1) уруглар номчаан (өөренген) чогаалдарынын утказын, оон маадырларынын ходелиишкыннерин, чорук-херектеринханы шингээдип ап, анаа хамаарыштыр чогуур үнелелди берип, боттарынын сагыш-сеткилин хайнышкынны-биле илередип шыдаарынын, чечен чогаалды долузу-биле шингээдип алырынын аргаларын сайзырадыр;
- 2) чечен чогаалдын уран чурумалдыг дылын, омур-хевир тургузарынга аян киирер аргаларын сеткип билир кылдыр уругларны еередир; оларнын боданыр аргаларын болгаш чогаадыкчы бодалдарын сайзырадыры;
- 3) шулук чогаалын кичээнгейлиг дыннап билирининаргаларын сайзыратпышаан, оон уран сезун чарашсынар болгаш ханы шицгээдип алырынын дуржулгазын мооннеп, анаа уран-чечен хооннуг болгаш сонuurгалдыг болурун кижизидер;
- 4) уругларнын ном-биле ажылдап, оон билиг тыварынга номну ургулчу номчуурунга негелделиг, чечен чогаалга сундулуг, уран состун тургузукчулары — чогаалчыларнын чогаадыкчы ажыл-херектеринге сонuurгалдыг болурун чедип алыр;
- 5) долгандыр турар хурээлел болгаш бойдус дугайында уругларныц боттуг бодалдарын сайзырадып, ону шын угаап болгаш медресе билиринин дуржулгазын байыдар;
- 6) хемчээл, утка, тематика, жанр талазы-биле ангы-ангы чогаалдарны ханы, шын билиндирер;
- 7) номчаан чуулунун утказын шингээттирерден ангыда, уругларнын ниити билинин деннелин делгемчидеринин дуржулгазын байыдар болгаш амыдыралга оларныц мозу-шынарлыг, эстетиктиг хамаарылгазын база хевирлээр;
- 8) чечен чогаалды (номну) уруглар боттары шилип ап, ону таалап номчуксаар кузелин боттандырар;
- 9) уругларнын чугаазын сайзырадыр болгаш оларга чугаалап, номчуп, дыннап билиринин база созуглелдернин ангы-ангы хевирлерин сайгарып шыдаптарынын чанчылдарын шингээттирер.

Номчулгага болгаш чугаа сайзырадылгазынга өөреникчилернин кол билиглерин, мергежилдери болгаш чанчылдары.

2-ги классты доозуп тургаш, өөреникчилер дараазында чүүлдерни шингээдип алган турар.

Номчулганың чаңчылдары:

Бирги чартык чылда 2-3 слогтардан тургустунган нарын эвес сөстөрни бүдүнү-биле адап, 3-4 слогтарлыг элээн нарын хире сөстөрни слогтарга чарбышаан, шын, медеделдиг номчуп билир; домакка сөстөрни бот-боттарындан адырбайн, утка талазы-биле аразында тудуш холбаалыг кылдыр номчуур; номчулганың темпизи чоорту дүргедеп, таныш эвес сөзүглелди номчуурунун дүргени минутада 35-45 хире сөс.

Ийиги чартык чылда утка талазы-биле билдингир сөстөрни болгаш домактарны шын, аянныг, медеделдиг, илдик чокка, тода дыңналдыр номчуп шыдаптар; сөзүглелде чугула утка илередир сөстү үн-биле (үннү бедидип азы чавызадып тургаш) ылгап билир; таныш эвес сөзүглелди номчуурунун дүргени 1 минутада 55-60 хире сөс. Медээ, айтырыг, кыйгырыг демдектерин барымдаалап, домактарның аянын үн-биле дамчыдып билир. Аянныг номчуурунга белеткенир талазы-биле бот-онаалганы башкыдан алгаш, улуг эвес сөзүглелди иштинде номчуп билир.

Сөзүглел-биле ажыл. Номчаан чүүлүнге хамаарыштыр айтырыгларга харыы берип, утказын чугаалап, кол бодалды илередип билир. Чогаалдың киржикчилериниң кылып турар чүүлдерин үнелеп, чылдагаанын тайылбырлап шыдаптар. Сөзүглелди боттарының сөстери-биле катаптап чугаалаары. Номда бердинген айтырыглар болгаш онаалгаларны номчаан чүүлүнге хамаарыштыр ажыглап билири: номчаан сөзүглелдин адын номнун допчузундан тып шыдаары. Башкының дузазы-биле кезектерге чарып каан сөзүглелдерге аттар тывар. Абзацтарны барымдаалап тургаш сөзүглелдин утказын шын тургузарынга баштайгы чаңчылдарны алыр. Шүлүктү аянныг номчуп, доктаадып, тоолдарны ыдып билир.

2-ги класстың өөреникчилериниң тыва дылда программаны билип алганының планнаттынган түннелдери.

Өреникчилериниң (личностуг) хевирлеттинген турар уjurлуг мөзү -шынары:

-Төрээн дылывыс харылзажырынын база мээ-меделеливистиң шынарын көргүзериниң кол чепсээ;

- Төрээн дыл национал культуравыстың кол болуушкуну;

-Сагыш-сеткилди, бодалдарны илередиринге дылдың бай-байлаан, уран-чечен аргаларын чөптүг ажыглап билири.;

- Төрээн дылын улаштыр өөрениринге сонуургалын оттурары;

- Аас болгаш бижимел чугаага дылдың уран-чечен аргаларын чедимчелиг ажыглап билири.

-Төрээн дылын сайзырадырынга, ону кадагалап арттыларынга өөреникчинин бот киржилгези;

- Аас- чугаага дылдың уран-чечен аргаларын эстетиктиг талазынче угландыраары.

- долгандыр турар бойдуска хумагалыг, камныг, ынак болуру;

- езу-чурумга чагырткан, уjur-дүрүмнү сагып билир кижизиг мөзү-шынарлыг бооп хевирлеттинген турар;

Өөреникчилериниң билиниң предметтиг хевирлеттинген турары:

-Ыткыр, сымыранып, иштинде сөзүглелди бодунуң билип алыр шаа-биле дүрген номчууру.

-Сөзүглелдин хевирлерин литературлуг негелделерге дүүштүр(шын адалга, бижик демдектерин, логиктиг ударениени сагып)номчууру.

-Сөзүглелдин адынга болгаш бердинген чуруктарынга даянып, ооң утказын баш удур даап бодаары.

-Номчаан чүүлүнүң кол сөтеринге даянып, утказын бодунуң сөзү-биле дамчыдып билири.

-Болуушкуннарнын болуп турар аайы-биле дес-дараалашкаан сагып чугаалаары.

-Сөзүглелди кезектерге утказының аайы-биле чарып,башкының дузазы-биле бөдүүн болгаш нарын план тургузуп, кезек бүрүзүңгө база бүдүн сөзүглелге хамаарышкан айтырыгларны тургузуп билири.

- Номчаан чүүлүн долuzu-биле, кысказы-биле, шилилгелиг, диалогтарны медээ домактары-биле солуп, чүвелерниң омур-хевирин деңнеп, чугаалап билири.

-Номчуур номунуң титулдуг арынын, аннотациязын, эге база түңнел сөзүңгө даяныры.

-Хереглээн номун алфавиттиг каталогтан тып, библиотекада бар номнарны ажыглап өөренири.

-Справочниктер, энциклопедиялар, уругларга хамаарышкан журналдарны ажыглап билири база кыска аннотацияларны сүмелээн номнарга тургузары.

- Номчаан материалында кол маадырларның мөзү-шынарларын кижиниң алдынар ужурлуг дүрүмнери-биле деңнээри.

Өөреникчилериниң чугаа чорудулгазының болгаш медээлер-биле ажылдаарының (метапредметтиг) хевирлеттинген турары:

-утка болгаш дыл-домааның талазы-биле чедингир сөзүглелди үн доктаашкыны, интонация болгаш номчулганын дүргенин барымдаалап шын,медерелдиг,аянныг номчууру;

-таныш эвес сөзүглелди номчуурунун дургени 1 минутада 55-60 хире сөс;

- чогаалдың адынга болгаш аңаа хамаарыштыр чураан чуруктарга даянып алгаш, чогаалдын кол утказын тодарадып билири;

- чогаалдың темазынга, кол утказынга, идеязынга хамаарышкан монологтарны (үзүндүлери, абзацтарны) дыңналдыр номчууру, доктаадып алыры;

а) Хүн бүрүде кылыр ажылдар (регулятивтиг)хевирлеттинери:

-өөренип турар эртемниң тема, бөлүк аайы-биле кол сорулгаларын,утказын угаап билири;

- башкының удуртулгазы-биле бердинген даалгаларны кууседип өөренири;

-бот хыналданы, удур-дедир хыналданы болгаш бодунуң,эштериниң ажылын үнелеп билиринге өөренири;

-башкы-биле демниг ажылдажышкың үезинде чечен чогаалды өөренип шингээдип алырда чаа-чаа сорулгаларны салып билири;

-кылып турар ажылдарың ажыл үезинде болгаш ажыл соонда шын азы шын эвес кылып турарын боду сайгарып, шинчилеп билири;

-номчулга талазы–биле бодунуң ажылын планнап билири.

б) өөреникчилериниң эртемге сонuurгалын ханыладыры-биле чоруттунган ажылдарның түңнелинде (познавательный) хевирлеттинген турары:

-өөредилге даалгаларын күүседип турар үеде херек ужурлуг медээлерни немелде номнар, статьялар болгаш энциклопедиялардан тып билири;

-бодунуң назы-харынга дүүштүр янзы-буру словарьларга, справочниктерга даянып билири;

-дылдың негелдерин күүседирде янзы-бүрү схемаларны, модельдерни, символ-демдектерни ажыглап билири;

-белен таблицаларны, схемаларны, сөзүглелдерни немээри;

- Библиотека болгаш Интернет дузазы-биле херек билиглерни тып, ажыглап билири;

- аас болгаш бижимел чугааны шын болгаш медерелдии-биле тургузуп билири;

- болушкуннарны логиктиг (бодамчалыг) сайгарылгага даянып дамчыдып билири;

- алган медээлерни сайгарып, критикалап билири;

В) өөреникчилериниң бот-боттарының аразында харылзажырынга хамаарыштыр хевирлеттинген турар билиглери (коммуникативтиг):

-аас чугаага диологту ажыглап билири;

-аңгы-аңгы бодалдарны өөренип, сайгарып билири болгаш чаңгыс аай түңнелге келиринге өөредери;

-бот туружун болгаш бодалын быжыглап чаңчыгары;

-билдинмес чувелеринге айтырыгларны салып билири;

-коммуникативтиг сорулгаларны шиитпирлээринге дылдың аргаларын чедимчелиг ажыглаары;

-бөлүккө ажылдап өөренири; бодунун бодалындан аңгыда эжиниң узел-бодалын база дыңнап, үнелеп билири; түңнел үндүрерде бодунуң бодалын тайылбырлап билири болгаш эш-өөрүнун узел-бодалы- биле деңнештирип билири;

- коммуникативтиг сорулгаларны дыңнакчыга тода, дорт, дес-дараалашкаа-биле медээни, билигни чедирери;

-удур-дедир хыналда үезинде бот-боттарынга дузаны үезинде чедирип билири болгаш коммуникативтиг сорулгаларны шиитпирлээринге дылдың аргаларын чедимчелиг ажыглаары;

- бөлүк-биле ажыл үезинде чогуур айтырыгларны салып билири.

ПРОГРАММАНЫҢ ТУРГУЗУУ

Номчулга программазы дорт кезектен тургустунган:

- 1) номчулганын тематиказы;
- 2) класстан дашкаар номчулга;
- 3) номчулга талазы-биле алган билиглери, чанчылдары болгаш мергежилдери;
- 4) чогаалдарнын хевирлери-биле (жанрлары) практиктиг таныжылга.

Класска-даа, класстан дашкаар-даа номчуур чогаалдарнын данзызын программада кирибээн, чугле оларнын чижек тематиказын болгаш анаа кириер айтырыгларнын кыска тайылбырын (аннотациязын) класстар аайы-биле сумелеп кириген. Ынчангаш моон сонгаар ооредилге номнарынын авторлары кайы класска кандыг тодаргай чогаалдарны кириерин боттары хостуг шилип алыр аргалыг.

Чамдык кол темалар класс бурузунун программасында бар. Ынчалза-даа олар анаа-ла катаптап турар эвес, а уругларныц назы-хары улгадып, билинин деннели бедээни-биле чергелештир чечен чогаалдарнын хемчээли, утказы болгаш дылдын уран-чечен аргалары чоорту нарыдап, чаа чуулдер-биле немежип бар чыдар.

4-ку класска номчуур чогаалдар уругларны 5-ки класстан эгелеп ангы-ангы эртемнерни, литератураны болгаш тоогуну ооредиринге белеткээр болганда, тыва чоннун шаандагы болгаш амгы амыдыралын, хосталга, аас-кежик дээш демиселин, тоогун улустун аас чогаалындан болгаш чечен чогаалдын эн-не дээр дээн чедимчелиг материалдары-биле бадыткаары чугула.

Башкы уругларны бичиизинден эгелеп коллективтиг езуга, бот-боттарынга негелделиг, шынчы, ак сеткилдиг, быжыг туруштуг, эрес-дидим болурунга, мозулуг аажы-чанга, куш-ажылга кижизидер сорулгалыг.

Уругларнын номчулга кичээлдеринге ооренир чуулдери оларга долгандыр турар бойдус болгаш ниитилел дугайында билиглери бээр, оларнын кижизидилгезинге улуг рольду ойнаар ужурлуг. Эрес-дидим, ак сеткилдиг, амыдыралга тура-сорукут, бурунгаар чуткулдуг, куш-ажылга ынак, телептиг кижилер дугайында чуулдери номчуп, сайгарып тургаш уругларны моральдыг мезу-шынарга, ужур-чурумга кижизидер. Ниитиге ажыктыг куш-ажылды алдаржыткан чогаалдар дамчыштыр уругларны куш-ажылга ынак болурун, ачаа боттарынын хире-шаа-биле киржирин, ону хундулээрин; куш-ажыл кижизидер бурузунун хулээлгези болгаш эргези, амыдыраарынын база бир чепсээ дээрзин билиндирер.

Торээн чурт, оонбойдузу, кижилери болгаш оларнын чаагай чанчылдары, эртем, техника, культура, уран чуул талазы-биле чедишкиннеринин дугайында чуулдер уругларны патриотизминин, интернационализминин езузунга, эстетиктиг омур-хевирнин аажы-чангына кижизидеринге деткимчени бээр болгаш уругларнын угаан-медерелинин саизыраарынга улуг ужур-дузалыг.

Тыва Республиканын куруне сулдезин, тугун, ыдык ырын уругларга таныштырар сорулга-биле, 2 — 4 класстарнын номчулга номнарынга кириерин сумелеп турар. 2-ги класска ыдык ырынын аялгазын дыннап, созунун утказын билиндирбишаан, аянныг номчуп ооредир. 3 — 4 класстарга созун долугузу-биле шээжилеп, аялгазын сактып ап, ырлажып турар апаар.

Эге школа оореникчилеринин амыдыралчы арга-дуржулгазы байлак эвес, номчаан номнары, чогаалдары эвээш дээрзи билдингир. Оларада амыдыралды хайгаарап база чогуур туннелдер кылыпкы дег номчукчу дуржулгазы ам-даа четче хевирлеттинмээн.

Оон ужурундан эге школага чечен чогаал номчулгазы ангы-ангы чогаалчыларнын чогаадыкчы салымынын ылгавырлыг талазы, допчу намдары, чогаадыкчы ажыл-херекте-ри-биле таныштырарын негевес. Чогаалчыларнын допчунамдарын, чогаадыкчы ажыл-чорудулгазын, чечен чогаалды монографтыг (авторлар аайы-биле) ооредиринин принципин ортумак класстардан эгелээш, улуг класстарга чоорту

киирген болур ужурлуг.

Ынчангаш эге школага чечен чогаал номчулгазы ниити литература курузунун эге уе-чадазы болбушаан, ортумак школага литература талазы-биле узуктел чок билиг бээрининчугула кезээ болуп турар.

Эге школага чечен чогаал номчулгазынын программазы уругларнын аас болгаш бижимел чугаазын сайзырадырынче кол кичээнгейни угландырып турар. Оон иштинде бир онзагай черни оореникчилерни шын чугаалап ооредирининчугула хевири (аргазы) — номчулганын чанчылдарын шингээтирип хевирлээри болгаш ону сайзырадырынче угланган ажилдарны чорудары кол черни ээлеп турар.

**Литературлуг номчулгага календарь – тематиктиг план
2-ги класс**

№	Кичээлдин темазы.	Шагы	Онаалга	Уези	
				план	факт
1.	Экии, литературлуг номчулга!	1	Шулукту доктаадыр	05.09.	
2	К Ондар.Ужук дою.	1	Ребус чогаадыр	07.09.	
Өөренип өөрөн (6 ш.)					
3.	Ч. Кара-куске. Арыг-с илиг, чараш бижиир.	1	Чуруктар чуруур	12.09.	
4.	С.Сарыг-оол. Оореникчээ.	1	Шулукту доктаадыр	14.09.	
5.	С.маршак. Школачы билип алзын.	1	Аянынг номчулга	19.09.	
6.	КДН.К-Э. Кудажы. Ногаан, кок болгаш кызыл карандаштар.	1	Эдерти чугаалаар	21.09.	
7.	С.Баруздин. Берге бодалга.	1	Деннелгелерни бижиир	26.09.	
8.	Эдертиг «	1	Сактып алыр	28.09.	
Чылдын уелери. Тодуг-догаа кузумейни (4 ш.)					
9.	Частырыглар- биле ажыл. Б.Ховенмей. Куску хову.	1	Шулукту доктаадыр	03.10.	
10.	В.Бианки. Сыйтылаа куске.	1	Номчуур	06.10.	
11.	Экскурсия «Кустун демдектери»	1	Сактып алыр	10.10.	
12	Чогаадыг «Экии, кус!»	1	Сактып алыр,бижип ооренир	12.10.	
Улустун аас-чогаалы. Тоолдар (4 ш.)					
13.	Тыва улустун тоолу. Дилги биле ала-сааскан.	1	Эдертир чугаалар	17.10.	
14.	Тыва улустун тоолу.Инек-Сокпа.	1	Куштар аттары бижиир	19.10.	
15.	Хунажык анай.	1	Утказын чугаалар	24.10.	
16.	КДН.Тыва улустун тоолу. Чаан биле куске.	1	Эдерти чугаалаар	26.10.	
II – ги үлдүн- 14 шак					
17.	Тыва улустун тоолу. Ийи куске.	1	Чурук чуруур	07.11.	
18.	С. Пюрбю. Бора-Шиижек. (узунду)	1	Номчуур	09.11.	
19.	А.Шоюн. Селбер койгунак.	1	Чурук чуруур	14.11.	
20.	КДН. Г Скребичкийни-биле. Коданнын аян-чоруу.	1	Эдерти чугаалаар	16.11.	
Чылдын уелери. Аккыр харлыг кыжым (6 ш.)					
21.	Кичээл-проект. Ч/С Чурук-биле чугаа тургузар. «Тожуда кыш»	1	Сактып алыр	21.11.	
22.	Е.Танова. Кышкы ыржыгаш. К.Ондар	1	Шулукту доктаадыр	23.11.	

	Харжыгац.				
23.	Ч.ОндарЧаа чылдын йорээли.	1	Номчуур	28.11.	
24.	С.Михалков. Чаа чылда.	1	Шулукту доктаадыр	30.11.	
25.	Экскурсия «Кыштын демдектери»	1	Сактып алыр	05.12.	
26.	Чогаадыг «Кышкы уе»	1	Эрткен темаларын номчуур	07.12.	
Тос чузун малымайны (4ш.)					
27.	Кичээл-проект. С Сарыг-оол Бызаа. Бодаган.	1	Домактар ушта бижиир	12.12.	
28.	С.Сарыг-оол. Кулун.	1	2 улегер домактар бижир	14.12.	
29.	С.Сарыг-оол. Халбынмай.	1	Состер ушта бижир	19.12.	
30.	КДН. С.Сарыг-оол. Анай. К-Э. Кудажы Анайжыгац.	1.	Номчуур	21.12.	
31.	Ч.Кара-Куске «Анайларым»	1	Шулукту доктаадыр	26.12.	
32.	Сонуургактарга арынчыгаштар	1	Эрткен темаларны номчуур	28.12.	
III – куулдун- 14 шак					
33.	Ч.Кара-Куске Анайларым. Ю. Кюнзегеш. Узер хуна.	1.	Чурук чуруур	09.01.	
34.	Эдертиг « Эштерим»		Сактып алыр	11.01.	
35.	Бистин проективис. «Тос чузун малымайны»	1	Сактып алыр	16.01.	
36.	Арыг-шевер. Л Чадамба. Чунар херек. К Чуковский.	1	Дурумнер чогаадып тургузар	18.01.	
37.	КДН. Былчак хавактыг Федя. Н.Носов.	1	Эдерти чугаалаар	23.01.	
38.	Чогаадыг «Арыг-шевер-кадыкшылдын ундезини»	1	Сактып алыр	25.01.	
39.	Улус аразындан не караа чымчак.	1	Номчуур	30.01.	
40.	Март сези. Л. Чадамба.	1	Открытка каастап кылыр	01.02.	
41.	Ава. А. Даржай.	1	Шулукту доктаадыр	06.02.	
42.	Чогаадыг «Аваларны алдын хун дээр»	1	Сактып алыр	08.02.	
Чылдын уелери. Хоглуг чазым (4 ш.)					
43.	Чаагай час. С.Сарыг-оол.	1	Шулукту доктаадыр	13.02.	
44.	Экскурсия «Частын демдектери»	1	Сактып алыр	15.02.	
45.	Час келди. С.Бюрбю. Бяштарнын байырлалы. В Бианкинии-биле.	1	Кыска чогаадыг бижиир	20.02.	
46.	Уш час. В Бианкинии-биле.	1	Чурук чуруур	26.02.	
47.	Эдертиг	1	Сактып алыр	01.03.	
Улустун аас чогаалынын биче хевирлери(7 ш)					
48.	Тывызыым-дытта, тоолум-дошта.	1	5 тывызык бижиир	06.03.	
49.	Тып корунерем уруглар. А.Шоюн.	1	Номчуур	09.03.	
50.	Тывар сен бе? О.Сувакпит. Кым-дыр мен? Л. Чадамба	1	Шулук азы тывызык чогаадыр	13.03.	
51.	Когудуглер.	1	Шээжи биле ооренир	15.03.	
52.	Уругларнын ырылары.	1	Ыры чогаадыр	20.03.	
53.	Бистин проективис «Тывызыктада болгаш улегер домактарда саннар».	2	Сактып алыр	22.03.	
54.					
IV-ку улдун					
Бистин бичии оннуктеривис. (10 ш.)					
55.	Койгунак. Ю.Кюнзегеш. Кушкаш. А.Пушкин.	1	Номчуур	03.04.	
56.	КДН. Шиижек оглу. О.Сувакпит.	1	Чогаадыг бижиир	05.04.	
57.	М.Пришвин. Чараа-чечен.	2	Чедир чогаадыр	10.04.	
58.	КДН. М.Пришвин. Дилгинин чеми.				
59.	Чогаадыг «Бистин бичии	1	Сактып алыр	12.04.	

	оннуктеривис»				
60.	Тоогу болгаш тоолчургу чугаалар.	1	Номчуур	17.04.	
61.	Частырыглар-биле ажыл. Тоогу чугаа. Мечи сылдыс.	1	Эдерти чугаалаар	19.04.	
62.	Тоолчургу чугаа. Инек буурэээ.	1	Номчуур	24.04.	
63.	Эдертиг Эштигде хоглуг, эптигде куштуг.	1	Сактып алыр	26.04.	
64.	Частырыглар-биле ажыл. И. Крылов. Куу, рак болгаш шортан. (Басня)	1	Шээжи-биле ооренир	03.05.	
Ойнаксанчыг оюннарым. (2 ш.)					
65.	К.Ондар. Ойнап чору.	1	Шээжи-биле ооренир	10.05.	
66.	Матпаадыр.	1	Шээжи-биле ооренир	15.05.	
Кижиг болуру чажындан. (2 ш.). Оске чоннарнын аас чогаалы.(2ш.)					
67.	КДН. Е.Танова. Хоокуй хокпештер ужун мегелепкеним. Узбек улустун тоолу. Эн эки белек.	1	Эдерти чугаалаар Номчуур	17.05.	
68.	А.Гайдар. Тимур болгаш оон командазы. КДН. Татар улустун тоолу. Уш угбашкы.	1	Номчуур	22.05.	

**Литературлуг номчулгага календарь – тематиктиг план
2-ги класс. 2016-2017 ооредилге чылы**

Кичээл дин чуруму	Кичээлдин темазы.	Кичээлдин шагы	Онаалга	Уези	
				план	факт
1.	Экии, литературлуг номчулга!	1	Шулукту доктаадыр	05.09.	
2	К Ондар. Ужук дою.	1	Ребус чогаадыр	08.09.	
Өөренип өөрөн (6 ш.)					
3.	Ч. Кара-куске. Арыг-с илиг, чараш бижиир.	1	Чуруктар чуруур	12.09.	
4.	С.Сарыг-оол. Оореникчээ.	1	Шулукту доктаадыр	15.09.	
5.	С.маршак. Школачы билип алзын.	1	Аянынг номчулга	19.09.	
6.	КДН.К-Э. Кудажы. Ногаан, кок болгаш кызыл карандаштар.	1	Эдерти чугаалаар	22.09.	
7.	С.Баруздин. Берге бодалга.	1	Деннелгелерни бижиир	26.09.	
8.	Эдертиг «	1	Сактып алыр	29.09.	
Чылдын уелери. Тодуг-догаа кузумейни (4 ш.)					
9.	Частырыглар- биле ажыл. Б.Ховенмей. Куску хову.	1	Шулукту доктаадыр	03.10.	
10.	В.Бианки. Сыйтылаа куске.	1	Номчуур	06.10.	
11.	Экскурсия «Кустун демдектери»	1	Сактып алыр	10.10.	
12	Чогаадыг «Экии, кус!»	1	Сактып алыр, бижип ооренир	13.10.	
Улустун аас-чогаалы. Тоолдар (4 ш.)					
13.	Тыва улустун тоолу. Дилги биле ала-сааскан.	1	Эдертир чугаалар	17.10.	
14.	Тыва улустун тоолу. Инек-Сокпа.	1	Куштар аттары бижиир	20.10.	
15.	Хунажык анай.	1	Утказын чугаалар	24.10.	
16.	КДН. Тыва улустун тоолу. Чаан	1	Эдерти чугаалаар	27.10.	

	биле куске.				
II – ги улдун- 14 шак					
17.	Тыва улустун тоолу. Ийи куске.	1	Чурук чуруур	07.11.	
18.	С. Пюрбю. Бора-Шиижек. (узунду)	1	Номчуур	10.11.	
19.	А.Шоюн. Селбер койгунак.	1	Чурук чуруур	14.11.	
20.	КДН. Г Скребицкийни-биле. Коданнын аян-чоруу.	1	Эдерти чугаалаар	17.11.	
Чылдын уелери. Аккыр харлыг кыжым (6 ш.)					
21.	Кичээл-проект. Ч/С Чурук-биле чугаа тургузар. «Тожуда кыш»	1	Сактып алыр	21.11.	
22.	Е.Танова. Кышкы ыржыгаш. К.Ондар Харжыгаш.	1	Шулукту доктаадыр	24.11.	
23.	Ч.Ондар Чаа чылдын йорээли.	1	Номчуур	28.11.	
24.	С.Михалков. Чаа чылда.	1	Шулукту доктаадыр	01.12.	
25.	Экскурсия «Кыштын демдектери»	1	Сактып алыр	05.12.	
26.	Чогаадыг «Кышкы уе»	1	Эрткен темаларын номчуур	08.12.	
Тос чузун малымайны (4ш.)					
27.	Кичээл-проект. С Сарыг-оол Бызаа. Бодаган.	1	Домактар ушта бижир	12.12.	
28.	С.Сарыг-оол. Кулун.	1	2 улегер домактар бижир	15.12.	
29.	С.Сарыг-оол. Халбынмай.	1	Состер ушта бижир	19.12.	
30.	КДН. С.Сарыг-оол. Анай. К- Э.Кудажы Анайжыгаш.	1.	Номчуур	22.12.	
31.	Ч.Кара-Куске «Анайларым»	1	Шулукту доктаадыр	26.12.	
32.	Сонуургактарга арынчыгаштар	1	Эрткен темаларны номчуур	29.12.	
III – куулдун- 14 шак					
33.	Ч.Кара-Куске Анайларым. Ю. Кюнзегеш. Узер хуна.	1.	Чурук чуруур	09.01.	
34.	Эдертиг «		Сактып алыр	12.01.	
35.	Бистин проективис. «Тос чузун	1	Сактып алыр	16.01.	

	малымайны»				
36.	Арыг-шевер. Л Чадамба.Чунар херек. К Чуковский.	1	Дурумнер чогаадыг тургузар	19.01.	
37.	КДН. Былчак хавактыг Федя. Н.Носов.	1	Эдерти чугаалаар	23.01.	
38.	Чогаадыг «Арыг-шевер- кадыкшылдын ундезини»	1	Сактып алыр	26.01.	
39.	Улус аразындан ие караа чымчак.	1	Номчуур	30.01.	
40.	Март сези. Л.Чадамба.	1	Открытка каастап кылыр	02.02.	
41	Ава. А.Даржай.	1	Шулукту доктаадыр	06.02.	
42	Чогаадыг «Аваларны алдын хүн дээр»	1	Сактып алыр	09.02.	
Чылдын уелери. Хоглуг чазым (4 ш.)					
43.	Чаагай час. С.Сарыг-оол.	1	Шулукту доктаадыр	13.02.	
44.	Экскурсия «Частын демдектери»	1	Сактып алыр	16.02.	
45.	Час келди. С.Бюрбю. Бяштарнын байырлалы. В Бианкинии-биле.	1	Кыска чогаадыг бижиир	20.02.	
46.	Уш час. В Бианкинии-биле.	1	Чурук чуруур	27.02.	
47.	Эдертиг	1	Сактып алыр	02.03.	
Улустун аас чогаалынын биче хевирлери(7 ш)					
48.	Тывызым-дытта, тоолум-дошта.	1	5 тывызык бижиир	06.03.	
49.	Тып корунерем уруглар. А.Шоюн.	1	Номчуур	09.03.	
50.	Тывар сен бе?О.Сувакпит. Кым- дыр мен? Л.Чадамба	1	Шулук азы тывызык чогаадыр	13.03.	
51.	Когудуглер.	1	Шээжи биле ооренир	16.03.	
52.	Уругларнын ырылары.	1	Ыры чогаадыр	20.03.	
53,54	Бистин проективис «Тывызыктада болгаш улегер домактарда саннар».	2	Сактып алыр	23.03.	
IV-ку улдун					
Бистин бичии оннуктеривис. (10 ш.)					

55.	Койгунак. Ю.Кюнзегеш. Кушкаш.А.Пушкин.	1	Номчуур	03.04.	
56.	КДН. Шиижек оглу. О.Сувакпит.	1	Чогаадыг бижиир	06.04.	
57,58	М.Пришвин. Чараа-чечен. КДН.М.Пришвин.Дилгинин чеми.	2	Чедир чогаадыр	10.04.	
59.	Чогаадыг «Бистин бичин оннуктеривис»	1	Сактып алыр	13.04.	
60.	Тоогу болгаш тоолчургу чугаалар.	1	Номчуур	17.04.	
61.	Частырыглар-биле ажыл.Тоогу чугаа. Мечи сылдыс.	1	Эдерти чугаалаар	20.04.	
62.	Тоолчургу чугаа. Инек буурэээ.	1	Номчуур	24.04.	
63.	Эдертиг Эштигде хоглуг, эптигде куштуг.	1	Сактып алыр	27.04.	
64.	Частырыглар-биле ажыл. И. Крылов. Куу, рак болгаш шортан. (Басня)	1	Шээжи-биле ооренир	04.05.	
Ойнаксанчыг оюннарым. (2 ш.)					
65.	К.Ондар. Ойнап чору.	1	Шээжи-биле ооренир	11.05.	
66.	Матпаадыр.	1	Шээжи-биле ооренир	16.05.	
Кижиг болуру чажындан. (2 ш.). Оске чоннарнын аас чогаалы.(2ш.)					
67.	КДН. Е.Танова.Хоокуй хокпештер ужун мегелепкеним. Узбек улустун тоолу. Эн эки белек.	1	Эдерти чугаалаар Номчуур	18.05.	
68.	А.Гайдар. Тимур болгаш оон командазы. КДН. Татар улустун тоолу. Уш угбашкы.	1	Номчуур	22.05.	